

γρανάτα ή, (I) Ζάκ. Νάξ. κ. ά.

Έκ του Βενετ. *granaia* = πολύτιμος πορφυρούς λίθος.

1) Είδος πολυτίμου λίθου χρησιμεύοντος ως κόσμημα ένθ' άν.: «Προικίζει δέ προσέτι αύτῇ μιάν ζύγη βραχιόνια χρυσᾷ δραμίων έξήκοντα δύο, μιάν ζυγήν σκολαρίγγια χρυσᾷ με πέτρες γρανάτας και με μαργαριτάρια» (έξ έγγρ. του 1847) Νάξ. β) Τεμάχιον έγχρώμου σφαιρικής ύάλου χρησιμεύον ως κόσμημα ένθ' άν.

γρανάτα ή, (II) Δελτ. 'Ιστορ. 'Εθνολ. 'Εταιρ. 7 (1909 - 10), 45 *γρανέτα* Λογοθ. Σαββάκου, Τά ούσιωδέστερα τῆς 'Ελλ. 'Επαναστ. του 1854, σ. 4.

Έκ του 'Ιταλ. *granaia* = χειροβομβίς.

Σιδηρᾷ βολίς χρησιμοποιοιμένη ως όβις τῶν κανονίων παλαιού τύπου ένθ' άν.: Καί τὰ πλοία καθώς εξακολουθοῦν... νά ρίπτουν γρανάτες και άλλα παρόμοια Δελτ. 'Ιστορ. 'Εθνολ. 'Εταιρ., ένθ' άν. Κ' οί Τοῦρκοι τοὺς έρρίχνανε γρανέτες με κανόνια Λογοθ. Σαββάκου, ένθ' άν.

γρανί τό, Πελοπν. ('Αχαΐα Βλαχοκερασ. Δίβρ. 'Ηλ. Κερπιν. Λάμπ. Λεχαίν. Μεσσην. Φιγάλ. κ.ά.)

Έκ του οὗς. *γράνα* ως ύποκορ.

1) Μικρά αῦλαξ, τάφρος, μικρός χάνδαξ πρὸς διοχέτευσιν τῶν όμβρίων ύδάτων έκτός του καλλιεργουμένου άγρού Πελοπν. (Βλαχοκερασ. Δίβρ. Κερπιν. Λάμπ. Μεσσην. Φιγάλ.): *Κόψε γρανιά μέσ' 'ς τὸ χωράφι, γιά νά φεύγουν τὰ νερά τῆς βροχῆς νά μὴ λιμνιάζουν Βλαχοκερασ. Τὰ γρανιά ρίχνουν τὰ νερά τους 'ς τίς γράνες κι αὐτὲς 'ς τὸ ποτάμι, 'ς τὴ ρεματιά αὐτόθι. Κάνε 'να γρανί γύρω - γύρω 'ς τὴ βραγιά με τὰ κορμυῦδια Δίβρ. Συνών. α ὕλα κ ά κ ι, γ ρ α ν ι δ ι, γ ρ α ν ι τ σ α (I), γ ρ α ν ο ὕ λ α, σ α ι τ τ ά ρ ι, χ α ν τ ά κ ι. 2) "Έκαστον τῶν τμημάτων εἰς τὰ όποια ύποδιαιρεῖται άγρός διὰ τῆς διανοίξεως παρόδων ἢ μικρῶν τάφρων Πελοπν. ('Αχαΐα 'Ηλ.): "Έχεις άσκαφη σταφίδα πολλή; — Πέντε γρανιά 'Ηλ. Πόσα γρανιά τῶκαμες τὸ χωράφι; 'Αχαΐα. Δυὸ γρανιά έμειναν άπότιγα αὐτόθι. 3) Μικρὸς δρόμος, μονοπάτι Πελοπν. ('Ηλ. Λεχαίν.): Με τὴ γόσα καθαρίζομε τὰ γρανιά ἢ τὰ στρατόνια Λεχαίν.*

'Η λ. και ως τοπων. ὑπὸ τοὺς τύπ. Γρανι Στερελλ. (Φωκ.) και Γρανιά τά, Πελοπν. (Γορτυν.)

γρανιάζω Πελοπν. ('Ανδροῦς. Βλαχοκερασ. Γαργαλ. Δίβρ. 'Ηλ. Μεγαλόπ. Οίν. Φιγάλ. Χατζ.) *γρανιάζου* Στερελλ. (Περίστ. 'Υπάτ.)

Έκ του οὗς. *γράνα* (I) και τῆς παραγωγ. καταλ. -ι ά ζ ω.

1) 'Ορύσσω χάνδακα, αῦλακα έντός άγρού Πελοπν. ('Ανδροῦς. Βλαχοκερασ. Μεγαλόπ. Οίν. Φιγάλ. Χατζ.) Στερελλ. (Περίστ.): *Γρανιάζω τὴ σταφίδα-τὸ άμπέλι 'Ανδροῦς. "Ανοιξε καινούργιο χωράφι και τὸ γράνιασε άπ' οὔλες τίς μεριές νά μὴν πέφτουν τὰ νερά μέσα Βλαχοκερασ. Κάθι χρόνου γρανιάζου έξ άρχῆς, γιατί β'λών' ἢ γράνα άπ' τὰ νιρά του χ' - μῶνα Περίστ. 2) Χωρίζω καλλιεργούμενον άγρόν εἰς τμήματα, πρασιάς Πελοπν. ('Ανδροῦς. 'Ηλ. Οίν. Χατζ.): Θά γρανιάσω τὸ χωράφι Χατζ. 3) 'Οδηγῶ τὰ ζῶα πρὸς βοσκήν εἰς *γράνα* Στερελλ. ('Υπάτ.) 4) Παθ., εἰσέρχομαι εἰς *γράνα* Στερελλ. (Περίστ.): Τὸ νιρὸ γρανιάδ'κι (μπήκε εἰς τὴν γράναν και ρέει). 5) Ρίπτω τι εἰς *γράνα* Πελοπν. (Γαργαλ. Δίβρ. Χατζ.): Τὸ γράνιασε τὸ κάρο του ό Τσαλούπης. Δέν πρόσεχε γλέπεις! (Τσαλούπης παρωνύμ.) Γαρ-*

γαλ. "Έτρεχε πολὺ με τὸ 'φτακίνητο και γρανιάστηκε Δίβρ. β) Μεταφ., φονεύω τινά και τὸν κρύπτω εἰς *γράνα* Πελοπν. (Γαργαλ. Χατζ.) Στερελλ. ('Υπάτ.): Θά σ' τὸν πιάσω τὸ γαμόσταυρο και θά σ' τότε γρανιάσω (γαμόσταυρο=έκ τῆς φρ. *γαμῶ* τὸ σταυρὸ του) Γαργαλ. Θά σοῦ δώσω νιὰ σπρωχτιά νά σέ γρανιάσω Χατζ. Τὸν γράνιασαν τοῦ Θύμιου (τὸν Εὐθύμιον τὸν έφόνευσαν και τὸν έκρυψαν εἰς χάνδακα) 'Υπάτ. Θά σὶ γρανιάσουν κάρια μέρα αὐτόθι.

γράνιασμα τό, Πελοπν. (Βάλτ. Γαργαλ. Κοντογόν. Μαργέλ. Οίν.) Στερελλ. (Περίστ.)

Έκ του ρ. *γ ρ α ν ι ά ζ ω*.

1) 'Η ὀρυξίς χάνδακος, αῦλακος Πελοπν. (Οίν.) 2) 'Η διοχέτευσις ρέοντος ύδατος εἰς *γράνα* Στερελλ. (Περίστ.): Τὸ νιρὸ άμα πάρ' τοῦ γράνιασμα τ', πάει 'ς τὴ δ'λειά τ'.

3) Ρίψις ἢ πτώσις προσώπου ἢ αντικειμένου εἰς *γράνα* Πελοπν. (Βάλτ. Γαργαλ. Κοντογόν. Μαργέλ.): Θέλει κάρνα βράδυ 'κει πὸν πααίνουμε, κέτοιος πού 'ναι, νά δοῦ δώκω κάρνα γράνιασμα νά δόνε κιώσω (=φονεύσω) Γαργαλ.

γρανιαστός επίθ. Στερελλ. (Περίστ.)

Έκ του ρ. *γ ρ α ν ι ά ζ ω*.

Επὶ ύδατος, τὸ διοχετευμένον εἰς *γράνα*: Τὸ νιρὸ εἶνι γρανιαστό 'ς τὴ δ'κή μ' γράνα.

γρανίδι τό, Πελοπν. (Χατζ. κ.ά.)

Έκ του οὗς. *γ ρ α ν ι* καθ' ύποκορ.

Γ ρ α ν ι 1, τὸ όπ. βλ.

γρανίτα ή, πολλαχ.

Έκ του 'Ιταλ. *granita*.

Παγωμένος χυμὸς φρούτων πολλαχ.: Γρανίτα από λεμόνι.

γρανιτένιος επίθ. λόγ. σύνθηθ.

Έκ του οὗς. *γ ρ α ν ι τ ης* και τῆς παραγωγ. καταλ. -έ ν ι ος.

'Ο συνιστάμενος εκ γρανίτου, ό έχων τὴν σκληρότητα τοῦ γρανίτου λόγ. σύνθηθ. β) Μεταφ., ό άτεγκτος, ό άκαμπτος, ό σταθερὸς λόγ. σύνθηθ.: "Έχει γρανιτένια θέληση. Συνών. ά τ σ α λ έ ν ι ος 2, γ ρ α ν ι τ ι κ ός.

γρανίτης ό, λόγ. σύνθηθ. *γρανίτ'ς* πολλαχ. βορ. ιδιωμ.

Έκ του Γαλλ. *granit*=σκληρὸν πυριγενὲς πέτρωμα έχον κόκκους χονδρούς ἢ λεπτούς.

Πυριγενές, σκληρὸν κοκκῶδες πέτρωμα λόγ. σύνθηθ. β) Μεταφ., ό άτεγκτος, ό σταθερὸς, ό άδιάφθορος λόγ. σύνθηθ.: Αὐτός εἶναι γρανίτης δέν αλλάζει γνώμη με τίποτε.

'Η λ. ὑπὸ τὸν τύπ. *Γ ρ α ν ι τ ης* και ως έπων. 'Αθῆν.

γρανιτικός επίθ. I. Δραγούμ., Σταμάτ., 159.

Έκ του οὗς. *γ ρ α ν ι τ ης* και τῆς παραγωγ. καταλ. -ι κ ός.

Γ ρ α ν ι τ έ ν ι ος, τὸ όπ. βλ.: 'Σ τὸ βάθος ὄλων τῶν δυνατῶν ανθρώπων, άπολιτίστων και πολιτισμένων, βρίσκω τὴν πρωτόγονη σκληράδα 'ς τοὺς βαρβάρους ὡμὴ και βράχινη, 'ς τοὺς πολιτισμένους περίτεχνα σκαλισμένη και γρανιτικὴ ἢ ακόμα καλύτερα άτσαλένια.

γρανιτόπετρα ή, λόγ. πολλαχ.

Έκ τῶν οὗς. *γ ρ α ν ι τ ης* και *πέτρα*.

Πέτρα εκ γρανίτου λόγ. πολλαχ.

